

Okinawa in cona B OBNOVITEV LEVE SREDINE JE VEDNO MANJ REALNA

Pri nedavnih pogovorih med amerškimi in japonskimi državnikmi so se sporazumeli, da bodo Združene države vrnille Japonski otok Okinawa, ki so ga zavzele med drugo svetovno vojno. Otok Okinawa je bil utrjeno japonsko oporišče, po vojni pa je služil za oporišče ameriške mornarice in letalstva. Trenutno imajo Američani na njem zelo važno letalsko oporišče in skladišča atomskih bomb.

Okinawa je pravzaprav otočje, med Japonsko in Formozo. Celotno otočje meri 1409 kv. kilometrov, Okinawa sama 1176 kv. kilometrov. Vsa otočna skupina z otočjem Okinawa vred pa meri 2196 kv. kilometrov in šteje 884.000 prebivalcev. Okinawa sama šteje 813 tisoč prebivalcev in glavno mesto na njej — Naha — 258.000. Torej gre za dovolj važno ozemlja in za znatno število prebivalstva. Iz dosedanjih poročil ni jasno razvidno, če bodo Združene države vrnille Japonski celotno skupino otočij okrog Okinawe ali samo otočje Okinawa, vendar je bolj verjetno prvo. To pomeni velik uspeh za japonsko diplomacijo.

Združene države bodo zaenkrat v dogovoru z Japonsko ohranile svoja oporišča na Okinavi, vendar pa ne zalog atomskega ali bakteriološkega orožja.

Ta primer bi lahko služil za primer drugim državam, ki so si v teku zgodovine prilastile tuja ozemlja in prebivalstvo, da bi jih vrnille matičnim državam in narodom. Tu se je pokazalo, da se dajo taki problemi med narodi reševati tudi brez vojne.

Seveda pa ta primer ne pomeni začetka »revizije« meji v tistem smislu, kot si želijo nekdanje imperialistične in fašistične države, ki so bile poražene v drugi svetovni vojni. Tiste države so morale po svojem porazu samo vrniti ozemlja s tujim prebivalstvom, ki so si jih po krivici prisvojila po prvi svetovni vojni ali že kdaj prej, s tem, da so jih enostavno zasedla in si jih dala nato s pritiskom prisoditi na mirovni pogodbi. Tako so se npr. potem, ko se je zvedelo, da bodo Američani vrnilli Japoncem Okinawa, takoj pojavili v tukajšnjem italijanskem dnevniku dopisi bravcev, ki se ne morejo živeti v nove čase; v njih zahtevajo vrnitev bivše cone B Italiji.

Ti ljudje pa pozabljajo na preprosto resnico, da ne gre za kakšno v Tihem oceanu izgubljeno otočje, ampak za del narodnega ozemlja slovenskega in hrvaškega naroda (Buje) in da se ta dva naroda nikoli ne bosta odpovedala nobenemu kosu svojega narodnega ozemlja. Poleg tega je prišla cona B k Jugoslaviji z mednarodnim sporazumom, ki ga je podpisala tudi Italija, ta sporazum pa je pomenil tiho likvidacijo Svobodnega tržaškega ozemlja, ki ga je ustvarila mirovna pogodba l. 1947 kot posebno državo. V primeru, da bi prenehal veljati sporazum o izročitvi cone B Jugoslaviji, cone A Italiji, bi bilo avtomatično obnovljeno stanje, ki je vladalo prej, to je obnovev Svobodnega tržaškega ozemlja, ki bi moralo biti v polni

(dalje na 2. strani)

V središču pozornosti italijanske javnosti je te dni vsebina razgovora, ki ga je imel glavni tajnik socialdemokratske stranke Ferri z urednikom torinske »La Stampa« in ki ga je list objavil v torek, 9. t. m. Poslanec Ferri v razgovoru trdi, da je treba čimprej preveriti, ali je možno obnoviti štiristrankarsko sredinsko-levo vladno koalicijo, in sicer pred spomladanskimi upravnimi volitvami, češ da mora pred volitvami vsaka stranka jasno povedati, kakšen je njen splošni in podrobni politični program, ter zlasti jasno nakazati, s katerimi zavezniki hoče ta svoj program izvajati v vsakdanjem političnem in upravnem življenju.

Če se pa bo izkazalo — pravi Ferri — da je obnovev leve sredine ob sodelovanju vseh štiri strank — to je demokristjanov, socialistov, socialdemokratov in republikancev — nemogoča, ne preostane drugega, kot da se predčasno razpišejo državnozborske volitve.

Socialdemokratski voditelj je dalje odgovarjal na mnoga kočljiva vprašanja, tako zlasti o odnosih s komunistično stranko, na problem združenja treh velikih sindikalnih organizacij, na vprašanje ustanovitve avtonomnih dežel, na problem podržavljenja električne industrije itd.

Kot vidimo, gre za vrsto problemov, ki so zelo aktualni in ki so med drugim povzročili razkol v socialističnih vrstah ter pahnili v krizo prvo Rumorjevo sredinsko-levo vladno.

O odnosih s komunisti je Ferri dejal, da je kakršnokoli zblizanje ali celo sodelovanje z njimi za socialdemokrate nesprejemljivo. Pri tem je obsojal stike in celo zavezništva, ki so jih socialisti v zadnjem času ponovno vzpostavili s komunisti v določenih občinskih upravah, kot na primer v Bologni, ter hkrati grajal demokristjanske leve struje, ki hočejo s komunisti vzpostaviti nove, bolj odprte odnose, češ da more vse to ogroziti demokratske državne institucije.

Mnogo prahu je dvignila zlasti Ferrijeva izjava, češ da bi za socialdemokrate prišla celo v poštev sredinska vladna koalicija, to je zavezništvo med demokristjani, socialdemokrati in liberalci, če bi v državi nastal takšen položaj, kot je bil leta 1960, ko je zunanja podpora, ki so jo novofašisti in monarhisti nudili tedanji demokristjanski enobarvni vladi, predstavljala hudo nevarnost za demokracijo in svobodo v Italiji. V skladu s stališčem, ki ga Ferri zagovarja do problema odnosov s komunisti, je tudi njegovo odločno nasprotovanje združitvi vseh treh sindikatov v novo enotno sin-

dikalno združenje. Po njegovem bi od te poteze imeli korist samo komunisti. Socialdemokratski voditelj se zato zavzema za obstoj treh ločenih sindikalnih združenj, ker vidi v tem jamstvo za manjši vpliv komunistov na sindikalno življenje v državi.

Nekoliko manj razumljivo pa je Ferrijevo nasprotovanje ustanovitvi dežel na temelju že izglasovanih državnih zakonov, kot tudi njegovo nezadovoljstvo z načinom in postopkom, po katerih je bila svoj čas podržavljena vsa električna industrija. To je tembolj nerazumljivo, ker v razgovoru ne pove jasno, katera naj bi bila boljša rešitev, oziroma kakšni naj bi bili instrumenti, ki bi omogočali drugačno javno nadzorstvo nad to važno industrijsko panogo.

Človek mora dejansko prebirati vsa ta izvajanja socialdemokratskega prvaka z mešanimi občutki in se predvsem vprašati, ali je res danes osrednje italijansko politično vprašanje obnovev stare, rekli bi, klasične leve sredine s sodelovanjem vseh štirih strank, ki zavzemajo ta politični prostor, zlasti v trenutku, ko se socialisti in socialdemokrati tako zagrizeno medsebojno napadajo. Ali se bo z morebitno obnovitvijo take vladne koalicije ta zagrizeni in nerazsodni boj prenehal? Ali je sploh možno sodelovanje pri osrednji oblasti in sprejemanju važnih odločitev, če se dve izmed štirih koalicijskih strank tako neusmiljeno med seboj grizeta?

Mislimo, da je razvoj italijanskega političnega in zlasti družbenega življenja danes že dosegel tako stopnjo, da ni več toliko važna oblika sredinsko-leve vlade, to je zavezništvo med vsemi štirimi strankami na vladni ravni, temveč je predvsem važna vsebina programa, s katero se bo taka vlada predstavila parlamentu in javnosti ter zlasti njena resna volja ter dejanska sposobnost, da zastavljeni program tudi izvede.

Zato socialdemokratsko vztrajanje na okopih besednega antikomunizma, zahteva, da zavezniške politične sile na vsakem koraku dokažejo svojo privrženost demokraciji in svobodi, in sploh poskus, da se obstoj komunistične stranke v Italiji proglašajo za osrednje in najbolj akutno notranje-politično vprašanje, pomenijo dejansko odmikanje od resničnih problemov, ki danes tarejo italijansko družbo in državo, in se na ta način resnično dela medvedja usluga prav tistim silam, proti katerim se socialdemokrati tako odločno bijejo.

Teško je sedaj predvidevati, kako se bo vsa ta polemika zaključila, vendar vse kaže, da res ne bo prišlo do obnovev leve sredine z vsemi štirimi strankami in da je zato

(Nadalje na 2. strani)

RADIO TRST A

♦ NEDELJA, 14. decembra, ob: 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojnu; 10.00 Melachrinov godalni orkester; 10.15 Poslušali boste; 10.45 V prazničnem tonu; 11.15 Oddaja za najmlajše: Frederick Marryat »Morski razbojnik« (Tončka Curkova), RO, vodi Kopitarjeva; 12.00 Nabožna glasba; 12.15 Vera in naš čas; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj... Odmevi tedna v naši deželi; 13.30 Glasba po željah; 14.45 Glasba iz vsega sveta; 15.30 Diego Fabbri »Družinski posvet« (RO); 17.40 Zborovska glasba; 18.00 18.45 Bednarik »Pratika«; 19.00 Jazzovski kotiček; 19.15 Sedem dni v svetu; 19.30 Melodije iz filmov in revij; 20.00 Šport; 20.30 Iz slovenske folklore: Reharjeva: Poklici: »Kotlarji«; 21.00 Scenij plošče; 22.00 Nedelja v športu; 22.10 Sodobna glasba.

♦ PONEDELJEK, 15. decembra, ob: 7.30 Jutranja glasba; 11.40 Radio za šole (za srednje šole) 12.00 Igra pianist Jamal; 12.10 Kalanova »Pomenek s poslušavkami«; 12.20 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasba po željah; 17.00 Bevilacquaov orkester; 17.15 Poročila; 17.20 Za mlade poslušavce: Car glasbenih umetnin; 17.35 Jež: Italijanščina po radiu; 17.55 Misli in nazori; 18.15 Umetnost, književnost in prireditve; 18.30 Radio za šole (za srednje šole); 18.50 Zbor »Montasio« iz Trsta; 19.10 »Odvetničnik za vsakogar«; 19.20 Zbrane melodije; 20.00 Športna tribuna; 20.35 Sestanek s Fansi; 21.05 Kulturni odmevi - dejstva in ljudje v deželi; 87.25 Romantične melodije; 21.45 Slovenski solisti.

♦ TOREK, 16. decembra, ob: 11.35 Sopek slovenskih pesmi; 11.50 Igra kitarist Powell; 12.00 Bednarik »Pratika«; 12.15 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasba po željah; 17.20 Za mlade poslušavce: Plošče za vas, pripravljiva Lovrečič - Novice iz sveta lahke glasbe; 18.15 Umetnost, književnost in prireditve; 18.30 Pianist Entremont izvaja skladbe Cajkovskega; 19.00 Otroci pojó; 19.10 Spomini Vena Pilona; 19.25 Kentonov veliki orkester; 19.45 Zbor »F. Prešeren« iz Boljunca vodi Žerjal; 20.00 Šport; 20.35 Prokofjev »Zaroka v samostanu«, komična opera; V odmoru (20.55) Pertot: »Pogled za kulise«.

♦ SREDA, 17. decembra, ob: 11.40 Radio za šole (za prvo stopnjo osnovnih kol); 12.00 Igra tobentaš Gillespie; 12.10 Brali smo za vas; 12.20 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasba po željah; 17.00 Klavirski duo Russo-Safred; 17.20 Za mlade poslušavce: Sodobne popevke; 17.35 Jež: Italijanščina po radiu; 17.55 Ne vse, toda o vsem - rad. poljudna enciklopedija; 18.15 Umetnost, književnost in prireditve; 18.30 Radio za šole (za prvo stopnjo osnovnih kol); 18.50 Koncerti v sodelovanju z deželnimi glasbenimi ustanovami; 19.10 Higiena in zdravje; 19.20 Ljudske pravljice in povedke, pripravljiva Grudnova; 19.35 Jazzovski ansambli; 20.00 Šport; 21.00 Za vašo knjižno polico.

♦ ČETRTEK, 18. decembra, ob: 11.35 Sopek slovenskih pesmi; 12.00 Po društvih in krožkih »Slovensko planinsko društvo v Gorici«, priprav. Pahor; 12.15 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasba po željah; 17.00 Casamassimov orkester; 17.20 Za mlade poslušavce: Ansambli na Radiu Trst; 17.35 Jevnikar: Slovenščina za Slovence; 17.55 Kako ir zakaj; 18.15 Umetnost, književnost in prireditve; 18.30 Umetniki in občinstvo, pripravljiva Pertot; 19.10 Simonitijeva: »Pisani balončki« rad. tednik za najmlajše; 19.40 Priljubljene melodije; 20.00 Šport; 20.35 Skowronski: »Rojena pod srečno zvezdo«. Komedija v treh dejanjih Prevedel Standeker. Igrajo člani SG v Trstu.

♦ PETEK, 19. decembra, ob: 11.40 Radio za šole (za drugo stopnjo osnovnih kol); 12.00 Saksofonist Coltrane; 12.10 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasba po željah; 17.00 Tržaški mandolinski ansambel vodi Micol; 17.20 Za mlade poslušavce: Glasbeni mojstri; 17.35 Jež: Italijanščina po radiu; 17.55 Ne vse, toda o vsem; 18.15 Umetnost, književnost in prireditve; 18.30 Radio za šole (za drugo stopnjo osnovnih kol); 18.50 Sodobni slovenski skladatelji; 19.10 Radijski univerza: Paolo Brezzi: Začetek krščanstva »Širjenje krščanstva in njegovi odmevi v grški in rimski družbi«; 19.30 Motivi, ki vam ugajajo; 20.00 Šport; 20.35 Gospodarstvo in delo.

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. ♦ Odgovorni urednik: Drago Legiša ♦ Tiska tiskarna »Graphis« Trst

Na Portugalskem so odpravili politično policijo

Tisti, ki so upali, da se bo avtoritativna vladavina na Portugalskem omehčala, odkar je Caetano nadomestil Salazarja, so bili najprej razočarani v svojem optimizmu, ker je ostalo nekaj časa v bistvu vse pri starem. Zadnji čas pa se začenjajo kazati znaki, da Caetano ne misli vztrajati pri Salazarjevih metodah. Pred letošnjimi oktobrskimi volitvami je dal Caetano izjavo, v kateri je bilo rečeno med drugim: »Policija mora biti orožje v službi države in ne država v državi. Potrebno je, da deluje v okviru zakona in odpravi samovoljo.«

Te Caetanove izjave mnogi niso bogve kaj resno vzeli, ker so menili, da je pač spadala k »volivnemu golažu«. Toda zdaj poročajo tiskovne agencije iz Lisbone, da je Caetano z odlokom, ki vsebuje samo tri vrste, odpravil politično policijo, ki se je imenovala PIDE (Mednarodna policija za obrambo države) in je 43 let strahovala Portugalce s svojo vseomogočnostjo. Ustanovil je Salazar l. 1926, v oporo svoje avtoritativ-

vladavine. Leta 1956 pa jo je reorganiziral. Ta policija je imela med drugim oblast, da je lahko do tri leta zadrževala v zaporih ljudi, ki jih je sumila prevratnega ali boljše: opozicionalnega političnega delovanja. Zakrivila je celo politične umore. Tako je npr. ubila februarja 1965 v Španiji opozicionalnega voditelja generala Humberta Delgada, ki se je upal upreti diktatorju Salazarju s silo (na morju se je polastil po svojih ljudeh ladje »Santa Maria« in jo preusmeril v Brazilijo). Politična policija je zasledovala Delgada na špansko ozemlje, ko je pobegnil iz domovine, kamor je tajno prispel na obisk.

KONEC »STOPNIŠČA V PEKEL«

Zdaj so na stotine agentov tajne politične policije upokojili ali jih dodelili v druge službe. Portugalci se najbolj veselijo, da je končno konec »stopnišča v pekel«, to je mučilnice na poveljstvu PIDE. V mučilnico, ki je ležala pod zemljo, je vodilo 80 stopnic — pot v pekel. Mučili so jetnike zlasti s tem, da jim niso dali spati.

POGAJANJA Z OPOZICIJO?

Nov znak, da se bliža diktatura na Portugalskem koncu, so tudi poročila lizbonskih dopisnikov nekaterih velikih zahodnih dnevnikov, da se je razširil po portugalski prestolnici glas, da se važna skupina portugalske demokratične opozicije in vlada tajno pogajata za neko obliko sožitja med opozicijo in režimom. Baje gre za opozicionalno gibanje, ki povezuje levo usmerjene katoličane in marksiste, morda tudi socialne demokrate, čeprav so ti nasprotni skupni opozicionalni fronti. Opozicija je izročila predstavniku vlade spomenico s svojimi zahtevami. V spomenici zahteva med drugim odpravo cenzure nad tiskom in pravico do ustanavljanja in delovanja političnih strank. Caetano je že pred časom obljubil, da bo odpravil cenzuro, ki je v veljavi že 43 let. Težko pa je verjeti, da bo privolil v ustanavljanje opozicionalnih strank. Edina do-

(Nadaljevanje na 8. strani)

PETDESETLETNICA UNIVERZE V LJUBLJANI

V Ljubljani se je odprla vrsta svečanosti v proslavo petdesetletnice ljubljanskega vseučilišča. V ponedeljek, 8. decembra, so odkrili pred osrednjim univerzitetnim splotjem na Trgu revolucije (nekdanji kongresni trg) spomenik profesorju Josipu Plemlju, prvemu rektorju najvišjega slovenskega znanstvenega zavoda, obenem pa tudi velikemu slovenskemu matematiku Juriju Vegi pred stavbo elektromehanične fakultete na Tržaški cesti.

V torek je rektor Modic sprejel okrog dvajset predstavnikov tujih univerz in jim je izročil spominske darove. Opoldne so pa odprli v narodni knjižnici posebno razstavo, ki prikazuje razvoj slovenske univerze. Spored se je nadaljeval zvečer s slavnostnim koncertom akademskega pevskega zbora »Tone Tomšič«. Koncerta se je udeležil tudi predsednik Tito. Slovesnosti se bodo še nadaljevale.

Chinawa in cona B

(Nadaljevanje s 1. strani)

meri uveljavljeno, ali pa bi se morala začeti nova neskončna pogajanja med Jugoslavijo in Italijo, kar je seveda fantastično. Ne obstaja nikaka pogodba, ki bi prisojala cono B Italiji. Če je mednarodno pravno ostala pogodba o ustanovitvi STO v veljavi, imata obe državi vsaka svojo cono samo v začasni upravi. Če pa sta z medsebojno pogodbo kot najbolj zainteresirani državi, z udeležbo Anglije in Združenih držav kot zasedbenih držav in ob tistem pristanku vseh podpisnic pogodbe o ustanovitvi STO to likvidirali, je jasno, da sta si ga za stalno razdelili z namenom, da obdržita vsaka svoj del. Vse drugo je v nasprotju ne le s pravom, ampak tudi z zdravom pametjo.

Sklicevanje na besede predsednika Tita med nedavnim obiskom predsednika Saragata v Jugoslaviji, naj se uredi meja med Jugoslavijo in Italijo oziroma naj se opravijo potrebne korekture (uradnega besedila te Titove izjave ni), pa so se nanašale seveda

samo na zares nujno ureditev meje na tistem odseku, kjer še ni dokončno zakoličena (gre pa le za nekaj stotin hektarjev); taka ureditev bi olajšala nekatere težave obmejnega prebivavstva. Nikakor pa se ne more nanašati na cono B in na kake večje ozemelske »korekture« v prid Italije. Pričakovati tako izjavo iz ust jugoslovanskega predsednika je popolnoma absurdno in kaj takega si lahko predstavlja le človek, ki je popolnoma izgubil stik s stvarnostjo. Jasno je namreč, da Jugoslavija ne bo ponujala Italiji mejnih korektur v svojo lastno škodo. A tudi če bi se to kdaj zgodilo — kar je, kot rečeno, popolnoma neverjetno — bi to povzročilo take notranje probleme v Jugoslaviji, da je to tudi iz tega razloga popolnoma neverjetno in nemogoče.

Prav bi bilo, če bi se pri »Piccolu« tega končno zavedli in nehali dražiti s takimi »dopisi« slovensko in jugoslovansko javnost ter motiti sedanjo mirno in za obe strani plodno sožitje med obema državama in obmejnimi prebivavstvom.

Stališče koroških Slovencev

Dr. Reginald Vospernik, predsednik Narodnega sveta koroških Slovencev, je v »Našem tedniku« prikazal politiko Narodnega sveta in stališča koroških Slovencev do narodnosti, današnjega sveta, avstrijske države in do matične slovenske domovine. Zapisal je med drugim, da je glavni cilj Narodnega sveta, ki povezuje katoliško usmerjene koroške Slovence, ohranitev slovenskega življa v koroški deželi in razmah slovenske kulturne, politične in gospodarske dejavnosti.

»Narodni svet želi... služiti svojemu narodno-političnemu cilju na osnovi zdravo zasnovane krščanske osebnosti«, je zapisal dr. Vospernik. »Ne želi delati krščanske politike, kajti take politike verjetno ni, ampak politiko kristjana. V integralni, celotni človekovi osebnosti je za kristjana narodnost nujen element človekove bitnosti. To bitnost velja ohraniti, sicer človekova osebnost razpada, se razkrajaja. Kot povsod v svetu — najnovejši dogodki v katoliški Cerkvi so za to jasen dokaz — iščemo tudi mi Slovenci svojo novo podobo. Zavedati se moramo, da se podamo pri tem iskanju v veliko nevarnost; prav tako pa se moramo zavedati, da je nevarnost še večja, če te nove podobe ne iščemo. Razvoja — nujnega razvoja — v sebi ne smemo zavirati... Doma je enoličnost, je dostikrat okostenelost. Na poti pa je pluralizem z vsem tveganjem, ki ga nosi v sebi konfrontacija. Dozorela osebnost bo konfrontacijam kos. To naše gledanje je podlaga naših odnosov do države, v kateri živimo, do Slovencev v zamejstvu in do matičnega naroda...«

Kar se tiče zamejskih Slovencev — je nadaljeval dr. Vospernik — je imel Narodni svet z vsemi Narodnemu svetu sorodnimi organizacijami 25. in 26. oktobra večje srečanje s katoliško usmerjenimi Slovenci iz Trsta in iz Gorice, ki je poteklo izredno uspešno. Te stike bomo redno nadaljevali. Do matičnega naroda želimo gojiti kot udje celotnega slovenskega kulturnega telesa stike na kulturno-prosvetnem in znanstvenem področju. Zavedajoč se dejstva, da bi morali kulturno shirati brez močnega slovenskega zaledja, so ti stiki naraven pojav v dobi vse bolj močnih medsebojnih vezi in komunikacij. Želimo biti v vsekoroškem in vseavstrijskem merilu povezovalni člen, živ člen meddeželnih in meddržavnih odnosov. Ne moremo se zadovoljiti s tolikokrat štrapacirano vlogo mostu, ki služi v resnici morda le drugim, da udobneje poromajo v sosedne dežele.

Naloge, ki nas čakajo, so velike. Zato želimo utrditi svojo organizacijsko moč. To bo možno le v tesnem stiku z našo vasjo. Pri tem se bomo morali zavedati spremenjenih razmer in jih upoštevati. Ali je naša vas še tisto idilično naselje, ki se nam je nudilo pred petdesetimi leti? Kako je s prodirajočo nezavednostjo? Ali nudimo delavcu dosti narodnostne opore? Menim, da so to vprašanja, ki bi jih morala preučiti tehtna znanstvena analiza.»

—o—

S TRŽAŠKEGA

PREVEČ GLOB ZA AVTOMOBILISTE IZ SLOVENIJE IN JUGOSLAVIJE

Zadnje čase se avtomobilisti iz Slovenije in iz ostale Jugoslavije, ki prihajajo zaradi nakupov ali na izlet v Trst, vedno bolj pritožujejo nad globami, ki jih morajo plačevati zaradi dozdevno nepravilnega parkiranja. Skoro vsak najde prej ali slej zataknen za puščico na šipi obvestilo mestnih redarjev o globi in nakaznico za plačilo.

Hoteli smo se prepričati, kolikor te pritožbe drže, in res smo opazili na ulicah v bližini »Upima«, pa tudi drugod številne avtomobile s slovenskimi in jugoslovanskimi tablicami, na katerih so bile zataknjene nakaznice za plačilne globe. Opazili pa smo tudi, da so redarji mnogo manj vneti pri prisojanju glob avtomobilistom s tržaškimi tablicami, čeprav so njihovi avtomobili parkirani zraven jugoslovanskih.

Kot znano, so redarji in prometna policija povsod bolj vljudni s tujimi turisti; največkrat jih samo opozore na nepravilno parkiranje, brez globe. Pri nas pa je ravno o-

bratno. Ta vnema je očitno pretirana, tembolj ker vladajo v Trstu glede parkiranja naravnost kaotične razmere, npr. parkiranje glede na parne in neparne dneve. Kateri tuji avtomobilist se spozna na to »višjo parkirno matematiko«, na katero so prišle brihtne glave pri tržaški redarski službi? Ali pa naj bi razdeljevali jugoslovanskim avtomobilistom že na meji navodila za parkiranje v slovenščini in hrvaščini.

Zato mislimo, da bi bilo dobro, če bi naši redarji malo zavrli svojo vnemo, razen če jim gre za to, da odvrnejo od našega mesta tiste pičle tokove kupcev, ki še najdejo pot v Trst, in napravijo iz našega mesta otok propadajočih trgovcev in mogočnih redarjev v današnji Evropi turizma in gospodarske blaginje.

NEUSPEŠNA POBUDA VIETNASKIH ŠKOFOV ZA MIR

Saigonski nadškof mons. Binh in škof iz Da Nanga mons. Chi sta se podala nedavno v Pariz, da bi posredovala pri štirih delegacijah, ki tam zelo počasi razpravljajo o sklenitvi premirja v Vietnamu, za hitrejša pogajanja in mir. Hotela sta govoriti pred vsemi štirimi delegacijami skupaj, na njihovem zasedanju, toda severnovietnamska in vietkonška delegacija na to nista pristali. Hoteli sta, da ju sprejmeta vsaka posebej. Na take »tajne« pogovore pa nista mogla pristati škofa, da bi ne vzbudila sumničenj v južnovietnamskih katoliških in nekomunističnih krogih, da se za njihovim hrbtom pogajata s komunisti.

Pobuda obeh škofov je podprl svet verskih skupnosti v Vietnamu, v katerem sodelujejo budisti in pacifistično razpoloženi katoličani. O svoji neuspeli pobudi sta govorila škofa te dni tudi po vatikanskem radiu.

Ne odženite jih od vrat!

Bližajo se božični in novoletni prazniki in po ulicah že lahko vidimo in slišimo »dudarle« (zampognare) iz Abrucov, ki igrajo na dude in frule stare božične melodije. Po hišah pa že hodijo fantiči in prepevajo folklorne božične pesmice — nekoliko prezkodaj, seveda, vendar pa to ne opravičuje tistih, ki jih surovo odženejo od svojih vrat, z zmerjanjem in žalivkami. Vidimo pa tudi ljudi, ki smuknejo v prvo vežo in se skrivajo v njej, dokler ne odidejo »dudarji« mimo. In to so največkrat ljudje, ki jim ni nič zapraviti na tisoče lir za kako boljše kosilo v restavraciji ali za kak

drug luksus. Če pa bi morali dati 20 ali 50 lir malim pevčkom ali revnim abruškim kmetom, ki bi si radi z dudami prislužili nekaj denarja, ni konca njihovega zgražanja in se jim njihov denar grozno »zasmili«.

Res da tisto dudlanje ali petje fantičev največkrat ne pomeni glasbenega užitka, vendar pa ne gre za to. Glavno je, da se ohrani nekaj od starih prazničnih navad tudi v današnjem svetu. Tehnika in udobje tudi nista vse. Včasih nam da starodavni božični motiv, ki ga ujame mo na kakšnem uličnem vogalu, zaigran na dude, več kot izlet v najmodernejšem avtomobilu. In zadoščenje, ki ga občutimo, ko voljno poslušamo božično pesem fantičev in jih nagradimo z majhnim darom ter jih tako osrečimo, je gotovo več vredno kot enkrat izjemno poln trebuh.

Morda bi bil naš moderni svet brez tožega nežnega zvoka dud in frul in brez petja teh fantičev vendarle še za spoznanje bolj pust.

—o—

Obnovitev leve sredine vedno manj realna

(Nadalj. s 1. str.)

vedno bolj realna le vladna koalicija s samicimi demokristjani in socialisti. To bo seveda povzročilo nove pretrese in nove težave, ki pa utegnejo biti zdravilni za celotno italijansko demokracijo.

(Dalje)

Kako smo doživljali začetek druge svetovne vojne

Ulice so bile skoraj prazne, čeprav je bilo šele sredi dopoldneva in sejmski dan. Skoraj vsi ljudje so bili zbrani okrog radijskih aparatov in so poslušali Hitlerjev govor in prva vojna poročila, ali pa komentirali dogajanje. Le kakega kmeta ali kmetice, ki sta prišla po nakupih v mesto, je bilo videti na ulici.

Najbolj razburjeno so se seveda zgrijali okrog radijskih aparatov meščani nemškega pokolenja in hitlerjanskega prepričanja. Nikjer ni bilo videti nobenega, razen starih ljudi, trgovcev in kramarjev, ki so ostali v svojih prodajalnah. Ti se navadno niso za-

nimali za politiko. In teh je največ tudi ob koncu vojne ostalo v Ptujju, saj so bili prepričani, da se jim ni ničesar bati, ker se niso ukvarjali s politiko in so bili do Slovencev lojalni. A tudi hitlerjanci niso niti tisti dan niti vse do napada Nemčije na Jugoslavijo nič več izzivali, kakor so do tedaj. Očitno so dobili zapoved, naj ne izzivajo Jugoslavije, katere nevtralnost je bila Nemčiji tisti hip dragocena, saj je upala, da ji bo nevtralna Jugoslavija dobavljala živila, surovine in po potrebi tudi delovno silo ali kake industrijske izdelke.

Tržaškega

Razgovor z ravnateljem Glasbene Matice dr. Gojmirom Demšarjem

Letos slavi Vaša glasbena ustanova 60. obletnico ustanovitve in 25. obletnico povojne obnovitve. Ali nam lahko v kratkem orišete delovanje Glasbene Matice? Morda bi nam najprej posredovali nekaj podatkov o glasbeni šoli, ki je gotovo najpomembnejše področje

Korenine tržaške Glasbene Matice segajo v prvo desetletje 20. stoletja. Mlada glasbena ustanova je kmalu po ustanovitvi (29.10.1909) krepko posegla v kulturno življenje na Tržaškem s koncerti pevskega zbora in orkestra ter z nastopi gojencev svoje šole. Med glasbenimi pedagogi, pevovodji in dirigenti srečamo tedaj imena Vasilija Mirka, Viktorja Sonca, Mirka Poliča in še mnogo drugih. Dobro zastavljeno glasbeno delovanje pa je fašistični režim postopno zatrl in leta 1927 je morala tudi Glasbena Matica prenehati s svojim delom.

Jeseni leta 1945 je Glasbena Matica svoje delovanje obnovila in zastavila svoje delo v dveh glavnih smereh, v glasbenem šolstvu in v organizaciji koncertnih prireditev. Z leti se je morala naša centralna glasbena ustanova spoprijeti z nešteto problemi, katerim včasih skoraj ni bila kos, a vztrajnost njenih sodelavcev je pomagala premagovati težave.

Delo glasbene šole, ki predstavlja težišče delovanja Glasbene Matice, je bilo v prvih letih po osvoboditvi precej težavno. S primernejšimi prostori (l. 1952), s pritegnitvijo novih mladih učnih moči in z uvedbo pouka raznih instrumentov je dobila šola trdnejše temelje. Uvedba mladinskega zborovskega petja (danes v Devinu, v Nabrežini, na Opčinah in v Trstu), sodelovanje gojencev v instrumentalnih ansamblih, pri čemer zlasti omenjam harmonikarski orkester »Miramar«, ki se je letos lepo uveljavil na državnem tekmovanju harmonikarskih ansamblov, nadalje pripomore k uveljavitvi glasbene šole. Še prav posebno pa je vzpodbudilo zanimanje za glasbeni pouk na podeželju ustanovitev podružnic glasbene šole, ki danes delujejo v Nabrežini, Devinu, Proseku-Kontovelu, Trebčah in v Sorodnjah. K razgibanosti slovenskega glasbenega življenja v Gorici je zelo pripomogla obnovitev glasbenega pouka spomladi 1962.

V pretekli sezoni je bilo vpisanih v šoli 225 gojencev, kar predstavlja za pogoje našega delovanja lepo število, posebno če pomislimo na

(Nadalj. na 6. strani)

ČETRTINA PREBIVAVSTVA ZBOLELA ZA GRIPU

V drugi polovici prejšnjega tedna je val mraza zajel tudi našo pokrajino. Zapadlo je nekaj snega in je pričela pihati burja, katere sunki so dosegli tudi več kot 100 km na uro. Nekatere ceste na tržaškem Krasu so poledele; tako da so na trbiški cesti za nekaj dni prepovedali promet s tovornjaki in ga preusmerili na državno obalno cesto št. 14.

V mnogih družinah na Tržaškem so vsi člani zboleli za gripo, ki se je letos močno razširila tudi pri nas. Računajo, da je gripa v tem času položila v posteljo četrtno prebivavstva v mestu in okolici.

Opčine POMANJKANJE STANOVANJ

Na Opčinah se sorazmerno zelo malo gradi. Marsikdo, ki je podedoval po svojih kmečkih starših kos gmajne, si je sicer že zgradil enostanovanjsko hišo in take hiše tudi zdaj rastejo iz tal zlasti ob cesti, ki pelje čez progo proti stari železniški postaji, pa tudi drugje. Toda v osrčju Opčin se ne gradi skoraj nič. Edino g. Podobnik je postavil pred leti dve večji stanovanjski hiši s skupno kakimi 12 ali 14 stanovanji.

Zato je zdaj na Opčinah zelo težko najti stanovanje, posebno novo ali takšno, ki bi bilo kolikor toliko v redu. Ni niti zasebne niti javne podjetnosti. Verjetno je temu kriva tudi zelo visoka cena stavbišč. Dobro pa bi bilo, da bi se naši ljudje združili v gradbene zadruge in si skupno postavljali stanovske hiše. Poskusi v tem smislu v Trstu so se obnesli in nekateri so tako prišli do lastnega stanovanja po zelo ugodnih pogojih.

Odgovor tržaškemu „Delu“

S tonom in z vsebino, ki nikakor ne moreta skrivati malomeščanskega izvora in malomeščanske miselnosti njegovega avtorja, je tržaško »Delo« objavilo mastno tiskan članek, v katerem se obrekovalno zaganja v podpisane, in sicer kot odgovornega urednika »Novega lista« ter tudi kot človeka, ki je trenutno župan v občini Devin - Nabrežina.

Nepodpisani avtor članka se najprej spotika ob kratek zapis, ki ga je »Novi list« objavil v zvezi z letošnjo »vročo jesenjo« v Italiji, in ob sporočilo, da je občinski svet v Nabrežini izrekel živo solidarnost s stavkajočimi delavci in sklenil ustanoviti poseben solidarnostni sklad za pomoč prizadetim delavcem.

Piščeva bujna domišljija, ki pa se ne more otresti zastarelih črno-belih partijskih kalupov in shem, skuša najti med omenjenim zapisom v »Novem listu« in sklepom občinskega sveta, ki mu podpisani predseduje, kričečo nasprotje in nedoslednost. Županova prava duša — zviška modruje avtor članka v »Delu« — se odraža iz tistega zapisa v »Novem listu«, ki hodi po stopnjah poluradnega glasila italijanskih industrijcev, ne pa iz sklepa o ustanovitvi solidarnostnega sklada za stavkajoče delavce in solidarnostne izjave, k čemur naj bi ga bili prisilili socialisti, komunisti in celo demokristjani!

K temu obrekovalnemu in tendencioznemu modrovanju pripominjam tole:

1. kakšno je stališče »Novega lista« o ostrem boju, ki ga danes bijejo delavske množice v državi, je njegovim bravcem dobro znano. To stališče se jasno odraža iz velikega števila člankov, ki smo jih objavili o tem problemu in iz katerih tudi jasno izhaja, na kateri strani so naše simpatije in komu gre vsa naša solidarnost. Kratek zapis, po katerem je »Delo« umetno zgradilo svoj napad, se od našega načelnega stališča

MIKLAVŽEVA PRIREDITEV NA OPČINAH

Openska mladina je priredila pod vodstvom prof. Ivana Artača za Miklavžev večer v Finžgarjevem domu igrico s petjem o prihodu sv. Miklavža. Sledilo je seveda obdarovanje. Oboje je bilo ponovljeno v nedeljo popoldne. Pobuda zasluži kar največje priznanje, že zaradi truda, saj je bilo težko najti čas za vaje, in tudi mraz je pritiskal; pa tudi zaradi ohranjanje lepe tradicije miklavževanja med Slovenci.

Na žalost pa obisk ni bil tolik, kot bi bilo želeli, čemur je bila kriva delno epidemija influence, ki je zajela prav tiste dni tudi Opčine, tako da so mnogi otroci, pa tudi odrasli bolni. Delno pa je bilo krivo temu tudi mrzlo vreme z burjo, tako da se ljudje, zlasti pa otroci tišče najraje doma.

PREDAVANJE V ULICI DONIZETTI

Preteklo soboto je predaval v Društvu izo bražnecev dramatik Ivan Mrak iz Ljubljane. Njegovo predavanje je imelo naslov: »Slovenstvo skozi aspekt tragičnosti«. Predavanje je bilo zelo zanimivo in so ga poslušavci, med katerimi je bilo mnogo srednješolcev in akademikov, sprejeli z velikim odobravanjem.

v ničemer ne oddaljuje, temveč le žigosa in obsoja pojave anarhizma in neodgovorne nastope ekstremističnih skupin, ki se izživljajo v nasilju in ki nimajo nič skupnega z resnim in odgovornim sindikalnim ter delavskim bojem. Zapis je hkrati nastal ob vesti, da bodo stavekale določene kategorije državnih in poldržavnih uslužbencev (visoki državni birokrati, bančni funkcionarji, uslužbenci raznih poldržavnih ustanov itd.), ki sploh niso včlanjeni v tretih velikih vsedržavnih sindikalnih združenjih, in katerih stavkovnega gibanja nikakor ne moremo vključiti v splošni boj delavskega razreda. Zato so njihove stavke bolj političnega, reakcionarnega značaja, so »politične spletke«, ki skušajo hromiti in kompromitirati sam boj celotnega delavskega razreda.

2. Solidarnostni sklad in solidarnostna izjava s stavkajočimi delavci devinsko-nabrežinske občine sta nastala na pobudo podpisane, ki je sprejem ustreznega sklepa predlagal najprej v okviru občinskega odbora in nato na seji občinskega sveta z dne 17. novembra. Podpisani lahko izraža le svoje zadovoljstvo, da sta oba organa njegovo pobudo soglasno sprejela. Zato je trditev »Dela«, češ da so župana k temu sklepu prisilili socialisti, komunisti in demokristjani, debela laž in zlonamerno ter obrekovalno podtikanje.

Mislím, da s takšnim načinom pisanja »Delo« stvari bolj škoduje kot koristi, ker se mi zdi, da so tudi pri nas minili časi, ko je taktika imela prednost pred načeli in strategijo. Zavečam pa se, da je o teh stvareh težko razpravljati z ljudmi, ki so kljub deklarirani in formalni pripadnosti marksistični in komunistični organizaciji, v bistvu ostali obremenjeni z malomeščansko tržaško miselnostjo in si zato skušajo kovati politični kapital s kverulantskimi, oštarijsko pisanimi izpadi.

Drago Legiša

»PAPEŽ« V GORICI

Letošnji goriški Andrejev semenj se je obogatil še za eno posebnost. Včeraj teden se je namreč pripeljal v Gorico zastopnik »papeža Klementa XV.«, kakor se imenuje Francoz Mihael Collin. Njegov namestnik Enrico Padri se je privozil v spremstvu kakih petdesetih »monsinjorjev, duhovnikov in redovnic« z avtobusom in avtomobili iz Milana v Gorico. V duhovska oblačila odeta pisana družba je delila in na debelo trosila letake z zahtevo, naj Vatikan objavi čimprej tudi tretjo fatimsko skrivnost. Drugi letaki s podpisom »Klement XV.« so bili propagandne vsebine proti uradni Cerkvi in papežu. Novi podpapež je nosil v rokah kip fatimske Matere božje in je po sredini mesta blagoslavljal ljudi, ki so strmeli v nove verske oznanjevalce.

Proti poldnevju so se ti odpeljali v veliko restavracijo pri severni postaji na kosilu. Popoldne so se odpeljali v Trst, kjer so natrosili kar na kupe svojih letakov, ne da bi jih kdo motil ali se kaj več zanje zanimal.

KULTURNI VEČERI

Klub »Simon Gregorčič« v Gorici je začel v torek, 9. decembra, z običajnimi kulturnimi večeri. Prostore na Verdijevem korzu je nekoliko prenovil in jih opremil z novimi stolicami.

V torek (namesto ob sredah kot lani) je bil prvi večer posvečen spominu pesnika Gregorčiča, ki je pred več kot tri četrt stoletjem nastopal v istih prostorih. To pot so pa nastopali dijaki naših srednjih šol, ki so recitali iz izbora Gregorčičevih pesmi pod skupnim naslovom »Mrje mi v ječi srce ubogo«.

Posamezne točke je povezoval na svojski način, v obliki razgovora s pesnikom, dijak Franc Mermolja. Večer je bil vsebinsko dobro pripravljen, pri nekaterih recitacijah pa je malo odpovedal. Opazilo se je, da ni bila dvoranica zaradi mrzlice dovolj zasedena.

Drugi večer bo v torek s predavateljem iz Ljubljane, ki bo govoril o gospodarstvu Slovenije ali pa s predavateljem iz Trsta, ki bo razpravljal o tirolskem »paketu«.

Isti večer je bila tudi odprta razstava slikarja Demetrija Ceja, ki je bil tudi sam navzoč. Umetniku gre, po mnenju kritike, predvsem za barve, ki rasejo iz črnih ploskev v sivooranžne odtiske. Razstava bo odprta do 23. decembra.

Goriška zima

Proti pričakovanju starih meščanov in tudi proti mnenju domačih vremenoslovcev se je pojavila zima z mrazom in snegom že v prvi polovici decembra. Goričane je tem bolj prizadela, ker so se bili navadili na krasni sončni oktober in še na milo zimo v novembru.

V nedeljo je pa vse presenetil nenadni sneg. Za zrečo pa je že popoldne posijalo sonce, ki je raztopilo rahlo snežno odejo po mestnih ulicah in strehah.

Na svoj račun pa so prišli smučarji. Na Lokvah so imeli pol metra snega. Več kot tisoč smučarjev se je zbralo na prvem snegu. Vlečnice so imele vse polno dela.

Prejšnji teden so dosegle protestne dijaške stavke v Gorici svoj višek. To pa ne v kakih pouličnih prenapetostih, marveč v tonu dijaške skupne zavesti po enotnih zahtevah. Iz prvotnih precej ozkih zahtev, postavljenih od geometrskega odseka tehničnega zavoda »Fermi«, so v letaku, razdeljenem tudi goriški javnosti, prešli na splošne zahteve o preosnovi srednjih šol.

V tem smislu so se splošni stavki solidarno pridružili tudi slovenski višješolci s trgovske šole, učiteljska in gimnazije-liceja. V prvi vrsti so tudi ti nosili v pohodu velik slovenski napis: Iz solidarnosti za upravičene zahteve — slovenski srednješolci.

Naša javnost je z zadovoljstvom ugotovila, da gre za obojestranski čut solidarnosti. Italijanski srednješolci so preko starih nestrpnih načel priznali enakopravnost našega jezika in naših dijakov. Naši pa so našli neko pot, da se pri javnih nastopih za stanovske težnje tudi sami uveljavijo v dostojni in zreli obliki.

O uspehih dijaške stavke pa še ni dosti znanega, razen mnogih obljub od strani ustreznih oblasti.

Spričo teh dijaških gibanj moramo dodati tudi mnenje naše javnosti, ki pričakuje, da bodo italijanski dijaki solidarno podprli tudi naše, ko bodo mogoče s stavko in pohodom zahtevali odprtje slovenskih šol za slovenske otroke v Slovenski Benečiji. Ali ko bodo zahtevali pravilno ureditev slovenskih srednjih šol na Goriškem in ne samo luknjičav okvirni zakon brez izvršnih odlokov, na katere čakamo že leta in leta. Upamo, da bodo dijaki, italijanski in slovenski, tudi to točko podprli ne samo solidarno, temveč z vsem svojim mladostnim zagonom.

TURISTIČNA TOČKA

Goriški grad je veljal že od nekdaj za eno najbolj privlačnih turističnih točk našega mesta. Vendar ga doslej niso znale ali mogle prav uveljaviti pristojne oblasti, ki imajo z njim opraviti. To je predvsem občinska in pokrajinska uprava. Predvsem pa

Prav tako tudi v trbiški okolici, kjer ga je nametalo več kot en meter, da ne govorimo o zametih na Višarjah.

Mraz in sneg sta pa po vsej Goriški še pojačila mrzlico, ki že nekaj časa razsaja tudi pri nas. Mrzlica, ki ji uradno pravijo A2, je položila v mestu več kot eno četrtno prebivalcev v posteljo. V lekarnah se ljudje kar drenjajo za razne zdravilne praške in kroglice. Mrzlica pa le še divja. V nekaterih šolskih razredih je navzoča komaj polovica dijakov. Šolske oblasti so že nameravale prekiniti pouk za nekaj dni; vendar zdravstvene oblasti upajo, da se je tudi ta druga azijska mrzlica že nekoliko unesla.

Iz Goriške

Šolske stavke v Gorici

pride tu v pošte turistična ustanova goriškega mesta, ki bi morala grad in ves grič, središče stare Gorice, urediti za vabljivo točko tujim izletnikom.

Nekaj korakov za uresničitev tega načrta je menda že storjenih. S prihodnjim letom bo dala pokrajinska uprava starinsko gostilnico »Lanterna d'oro« v najem turistični ustanovi. Ta bo uredila privlačno gostišče v srednjeveškem slogu; v palači pa bodo imele svoje prostore tudi razne goriške folklorne skupine. Ustanova za turistični razvoj bo uredila tudi gostilnico v grajskem stolpu v spodnjem obzidju. Na obširnem zunanem dvorišču grajske milice bo urejen prostor za poletne koncerte in predstave. V načrtu je še grajska »enoteka«, to je klet in pokuševalnica najboljših vin iz naše pokrajine.

Če se bodo vse te lepe zamisli tudi uresničile, utegne biti prihodnje turistično poletje v Gorici bolj živahno, kot je bilo letos.

Krmin

OBČINSKE ZADEVE

Krminski mestni svet je imel pred kratkim redno sejo, na kateri je sprejel več sklepov upravnega značaja.

Slo je za potrditev sklepa o najetju posojila v znesku približno enajst milijonov lir za ojačenje javne razsvetljave in trideset milijonov lir kot drugi obrok za dela pri mestnih grezničnih odtokih. Enako vsoto bo zahteval tudi tretji obrok za ista dela. Druge točke dnevnega reda se tičejo ureditve in asfaltiranja stranskih cest, poprave nekaterih cestnih pločnikov, zgradbe otroškega vrtca in študentovskih podpor.

Svetovavci so na tajni seji glasovali tudi za nekatere osebne spremembe v staležu nameščencev in strežniškem osebju na šolskih ambulantah.

Omeniti moramo tudi, da se nekateri izletniki, ki radi zahajajo v lepo krminsko okolico, pritožujejo nad naraščanjem cen v raznih gostiščih. Tudi cene vinu na drobno se počasi, a stalno potiskajo navzgor. Ponekod točijo znana briška vina, toda niso takšna, kot pridejo iz prve kleti. Sploh se opaža, ne le pri nas, marveč, tudi v širši okolici, da je vedno manj vesti pri točenju in prodaji pristnih vin.

Štandrež

NOVO NASELJE

Stari Štandrež se vedno bolj zapira in bo kmalu okrog in okrog obdan z novimi naselji. Zadnji stavbni načrt predvideva nov štandreški okraj, ki se bo raztezal vzhodno od Kraške ulice proti Jeremitišču. Obsegalo naj bi okrog 182 tisoč kvadratnih metrov. Prostora bi imelo za približno 1600 prebivalcev. V novem naselju bodo zgradili tudi več trgovin, eno nižjo srednjo šolo, dve osnovni in dva vrtca. Načrti so že postavljeni na ogled pri občinskem tehničnem uradu v Gorici do 10. decembra. Pritožbe proti načrtom so možne do konca meseca.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Obletnica rojstva Knuta Hamsuna

V skandinavskih državah, v Nemčiji in v drugih nemško govorečih deželah, pa tudi drugje po svetu so se te dni spomnili stodesete obletnice rojstva enega največjih modernih pisateljev, Knuta Hamsuna.

Knut Hamsun je bil dolga desetletja vrhunec evropske literature. Skupaj z Ibsenom in Bjørnsonom je za vedno uvrstil literaturo številčno malega norveškega naroda med velike svetovne literature in približal norveškega človeka in norveško zemljo srcu milijonov in milijonov bralcev. Hamsunove romane imajo mnogi kritiki za največjo epsko, pripovedno stvaritev našega stoletja. Več njegovih romanov je prevedenih tudi v slovenščino, toda na žalost še davno ne vsi. Pred kratkim je izšla nova slovenska izdaja njegovega romana »Blagoslov zemlje«, o težkem in vendar osrečujočem življenju malega norveškega človeka, ki se v samotni bori z zemljo in jo napravlja rodovitno. Zelo priljubljen je med Slovenci tudi njegov roman »Potepuhi«, o življenju ribičev, kmetov in potepuhov v severni Norveški, prav tako prežet z ljubeznijo do malih norveških ljudi, ki pa so tako podobni slovenskim malim ljudem, in do norveške narave. V slovenskem prevodu imamo tudi njegove romane »Pan«, »Viktorija« in »Glad«. Nепrevedenih pa je ostala še velika večina Hamsunovih del. Upati pa je, da bomo s časom vsa dobili tudi v slovenščini.

Knut Hamsun se je rodil 4. avgusta 1859 v majhnem zaselku z imenom Lom v Gudbrandsdal, to je znameniti dolini v vzhodni Norveški, iz katere je izšlo mnogo znamenitih norveških mož. Zanimivo je, da je tudi v Sloveniji več zaselkov z imenom Lom, na primer v Bohinju. Hamsunov oče je bil krojač in Hamsunovo pravo ime je bilo Knut Pedersen. Priimek Hamsun si je privzel pozneje, ko je začel pisati, kot psevdonim. Pri hiši je bilo mnogo otrok, ki so rastle v veliki revščini. Lepega dne oče ni mogel več preživljati družine v tistem kraju in se je zato vsa družina preselila v srednjo Norveško, na Trondheimsko. To pokrajino in njene ljudi je potem Hamsun najraje opisoval v svojih romanih. Nekaj časa je prebil Hamsun kot deček pri nekem stricu. Ko je nekoliko odrasel, je šel za trgovskega vajenca, vendar tam ni vzdržal. Izučil se je za čevljarja, toda potem ga ni več strpelo doma. Nemirno srce ga je gnalo v svet.

Najprej je peš prehodil vso severno Norveško in se preživljal s krpanjem čevljev ali s prosjačenjem kot potepuh. Potem se je podal v Ameriko, ki jo je prav tako prehodil in prevozil, največkrat na črno na tovornih vlakih, podolgem in počez. Opravljal je vsa mogoča dela, da se je preživel. Končno se je vrnil v Evropo. V Parizu,

kjer je navadno prenočeval pod mostovi čez Seino, je lačen začel pisati svoj znameniti roman »Glad«. V njem je opisal svoje stradanje. Knjiga je doživela velik uspeh in s tem je bila zagotovljena Hamsunova pisateljska pot.

Po vrnitvi domov na Norveško se je preživljal samo s pisanjem. Ustvaril je vrsto znamenitih romanov, od katerih naj omenimo samo najbolj priljubljene, prevedene skoro v vse jezike: »Misteriji«, »Pan«, »Viktorija«, »Mesto Segelfoss«, »Blagoslov zemlje«, »Potepuhi« in nadaljevanje tega romana pod naslovom »Avgust iz sveta«, »Čez leto in dan«, trilogija »Potnik«, »Pod jesenskimi zvezdami«, »Rahlo zvenenje strun«, »Zadnje veselje«, »Roža«, »Benoni«, »Krog se sklene«, »Otroci svojega časa«, »Ljubezen je trda« »Zadnje poglavje«. Izdal je tudi več knjig novel. Zadnja njegova knjiga ima naslov »Po zaraslih stezah«. V njej je prikazal svoje življenje med zadnjo vojno. Nekateri so mu namreč hudo zamerili, da ni sodeloval v norveškem od-

porniškem gibanju in se je celo kompromitiral s kolaboracijo. Toda Hamsun je bil star ob izbruhu druge svetovne vojne že 80 let in tudi zaradi boleznih ni bil več sposoben dojeti, kaj se pravzaprav dogaja v svetu. Današnja Norveška mu je to že oprostila in zdaj izdaja njegova dela spet v velikanskih nakladah. Hamsuna pa časti kot svojega največjega pisatelja.

SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU
Kulturni dom

V nedejo, 14. decembra, ob 16. uri

JAKA ŠTOKA
MOČ UNIFORME

burka s petjem v treh dejanjih

V foyerju balkona je odprta Grafična razstava skupine ateljeja Avgusta Cernigoja. Razstava bo odprta do 15. decembra vsak dan od 10. do 12. ure in od 17. do 19. ure ter ob vseh predstavah in prireditvah v Kulturnem domu.

Prodaja vstopnic ob delavnikih od 12. do 14. ure ter eno uro pred pričetkom predstav; ob nedeljah in praznikih eno uro pred pričetkom predstav pri blagajni Kulturnega doma; rezervacije na tel. 734-265.

Razgovor z ravnateljem Glasbene Matice

(Nadaljevanje s 4. strani)

zmogljivost učnega osebja, ki se poleg redne zaposlitve udeležuje tudi na drugih področjih glasbene dejavnosti (pevovodje 13 pevskih zborov, koncertanti, skladatelji, publicisti itd.).

V letih po osvoboditvi je šola pripravila v Trstu, Gorici ter v okoliških krajih okoli 150 nastopov ter je organizirala z gojenci, mladinskimi zbori in instrumentalnimi ansambli številna gostovanja. Zadnje je bilo prejšnji mesec v Ljubljani, kjer so v veliki dvorani Slovenske Filharmonije nastopili gojenci ob spremljavi orkestra Glasbene Matice in prejeli pri občinstvu in kritikah zelo lepo priznanje.

V obdobju 25 let je izšla iz šole Glasbene Matice vrsta dobrih instrumentalistov. Med njimi so tudi nekateri, ki uživajo v glasbenem življenju sloves odličnih solistov, glasbenih pedagogov, dirigentov itd. Številne pevske zборе so pomladili mladi pevci, bivši gojenci šole.

Sedaj Vas pa prosimo, da nam poveste nekaj o drugem pomembnem delovanju Glasbene Matice, o organizaciji koncertov.

Čeprav so raznovrstne težave precej ovirale organizacijo koncertov, je v letih po osvoboditvi uspelo Glasbeni Matici pripraviti preko 100 koncertov tukajšnjih solistov in ansamblov kakor tudi gostovanj iz matične domovine in številne prireditve folklorne in zabavne glasbe ter postopno pridobiti lep krog koncertnega občinstva.

Pri snovanju lastne koncertne politike je najpomembnejši dejavnik orkester Glasbene Matice, ki slavi letos 15-letnico svojega obstoja. Od leta 1954 do danes je pripravil 108 koncertnih nastopov in številna gostovanja v kulturnih središčih matične domovine in v raznih krajih Primorske. Veliko popularnost so dosegli pri našem občinstvu koncerti orkestra s sodelovanjem nasih pevskih zborov, zlasti pri izvedbah glasbenin del domačih avtorjev. Prav tako je bilo pomembno sodelovanje orkestra pri izvedbah operet Planinska roža, Boccaccio in Čarška kneginja.

Kakšen koncertni spored predvideva Glasbena Matica za letošnjo jubilejno sezono?

Dva koncerta letošnje jubilejne sezone sta že za nami. Tako so 25. oktobra nastopili solisti-gojenci glasbene šole ob spremljavi orkestra Glasbene Matice. 15. novembra je nastopil z velikim uspehom Slovenski oktet. Tretji letošnji koncert pa je žal moral odpasti zaradi obolenosti sopranistke Ondine Otte Klasinc. Pri tem koncertu je bil predviden tudi nastop pianista Aleksandra Vodopivca.

Osrednja prireditev jubilejne sezone bo to soboto, 13. decembra. Pri njej bo sodeloval orkester Akademije za glasbo iz Ljubljane s solistoma Zarkom Hrvatičem (violina) in Aleksandrom Vodopivcem (klavir). Pri dirigentskem pultu pa se bosta vrstila Boris Svava, dirigent mariborske opere, in Oskar Kjuder. Predstavili se bodo tudi združeni mladinski pevski zbori šole Glasbene Matice.

V drugi polovici letošnje sezone so predvideni v januarju dva komorno-solistična glasbena večera in revija harmonikarskih ansamblov (orkester »Miramar« in ansambel iz St. Vida pri Ljubljani) s solistom G. Marcosignorijem. V februarju nastop znanega slovenskega tria Lorenz, v marcu dva koncerta orkestra Glasbene Matice s sodelovanjem solistov, aprila nastop mladinskega pevskega zbora Pionirskega doma iz Ljubljane in koncert ansambla Zavoda za glasbeno in baletno izobraževanje iz Ljubljane. Sezono bodo zaključili maja in junija razni nastopi gojencev in ansamblov šole Glasbene Matice.

Kocbek na avstrijskem radiu

V petek, 28. nov., od 22.25 do 23.00 je regionalni program avstrijskega radia posvetil posebno oddajo slovenskemu pesniku in pisatelju Edvardu Kocbeku, v zvezi z njegovo 65-letnico. V oddaji so brali tudi nekaj prevodov njegovih del. Oddajo je pripravil univ. prof. dr. Stanislav Hafner, predstojnik slavističnega inštituta na univerzi v Gradcu.

V nemško govorečem kulturnem svetu so sploh začeli posvečati zadnji čas Kocbeku posebno pozornost. Kot znano, je neka severno-nemška založba izdala pred kratkim v prevodu knjigo njegovih pesmi pod naslovom »Dialek-

tik«, prevodi njegovih pesmi in članki o njem pa so izšli tudi v raznih revijah. Zanimivo je, da je nemško kulturno območje prej »odkrilo« Kocbeka in ga priznalo kot evropsko pomembnega pesnika, kot pa Francija, četudi je bil Kocbek vedno bolj usmerjen v francosko kakor pa v nemško kulturo.

To je nedvomno pripisati dejstvu, da nemški kulturni svet veliko bolj pozna Slovence in se bolj zanima za slovensko kulturno dogajanje kot pa francosko kulturno in politično okolje, ki je veliko slabše seznanjeno s slovenskimi razmerami in je tudi geografsko bolj oddaljeno.

Sodobno kmetijstvo

ŽIVINOREJA V PRECEPU

Pred kratkim je milanski gospodarski list »Il Globo« poročal o navidezno protislovnih ukrepih italijanske kmetijske politike. Na eni strani je država začela plačevati posebne nagrade tistim, ki namenijo v klavnico svoje krave mlekarice, na drugi strani pa Italija uvaža meso in mleko. Po pisanju milanskega lista bi to pomenilo, da je italijanska živinoreja nesposobna dajati mleka in mesa po cenah, ki vladajo na svetovnem tržišču.

V resnici ne gre tu za nobeno protislovje; eno je namreč kmetijska politika Evropske gospodarske skupnosti, ki je sprejela sklep o plačevanju posebne nagrade živinorejcem, drugo pa je italijanska agrarna politika, ki pač skuša biti v skladu z določili EGS. Pri tem se Italija ravna po sledečih merilih: Evropska gospodarska skupnost proizvaja preveč mleka, zaradi česar je treba delno preusmeriti proizvodnjo; proizvodnja ni donosna v majhnih obratih od 2 do krav mlekaric, ki jih je treba počasi odpraviti; reja več kot 10 glav živine je lahko donosna, če se mleko nameni krmiljenju oziroma izdelavi sira.

Cilj teh navideznih protislovij je, da bi dosegli živinorejske obrate večjih dimenzij, nadalje da bi se reja preusmerila na proizvodnjo mesa in da bi končno olajšali položaj na tržišču ter namenili del mleka krmiljenju telet. Nagrade pa naj bi omogočale malim živinorejcem preusmeritev na rejo klavne živine, ki je bolj donosna. Zahodna Nemčija je celo nagrado še povišala s sredstvi iz lastnih skladov.

Ti podatki naj bi pripomogli, da tudi naši živinorejci odprejo oči. Le del naših živinorejcev je sicer spoznal nujnost združništva. Vsekakor pa lahko pričakujemo, da se bo položaj še spremenil. Še vedno pa je donosnost naših travnikov in pašnikov zelo nizka. Delež v uporabi rudninskih gnojil je izredno nizek. Krmiljenje ni v skladu z biološkimi potrebami goveda itd. Bliža se sezona strokovnih tečajev za naše kmete. Dobro bi bilo, da bi se predavatelji osredotočili na problem pravičnega gnojenja in krmiljenja. Seveda pa se morajo tudi živinorejci sami prepričati, da je treba redno in številno obiskovati strokovne tečaje.

ŽIVINSKI SEJEM V CASTELFRANCO VENETO

Tradicionalni živinski sejem v mestecu Castelfranco Veneto je pripravil poseben oddelek za govedo, ki je vpisano v rodovniško knjigo in ki je popolnoma zdravo. Sejem je vsako soboto. Občinska uprava pa je sklenila podeliti kupcem poseben prispevek v višini 10.000 lir za govedo, ki stane več kot 250.000 lir in prispevek v višini 5.000 lir, če stane govedo manj od omenjene vsote.

OBSEVANJE S KOBALATOM

Kanada je dovolila obsevanje pšenice in pšenične moke s kobaltom 60. Obsevanje naj bi služilo zatiranju žuželk in varovalo pred okužbami.

VEČ SVOBODE KOLHOZOM

Trajne težave s kmetijstvom so prisilile sovjetske oblasti, da izvedejo reformo kol-

hozov. Načrt predvideva večjo samostojnost obratom, potem ko bi seveda izpolnili vse obveznosti nasproti regionalnemu in republiškemu gospodarskemu načrtu, kar pomeni, da bodo le del pridelkov morali oddajati državi po politično določeni ceni. To je vsekakor korak naprej, saj pušča novi zakon kolhozom še dovolj možnosti za samostojno gospodarjenje. Kolhozi se lahko tudi združujejo z drugimi za organiziranje dopolnilne dejavnosti, torej za postavitve majhnih tovarn za predelavo kmetijskih pridelkov oziroma tudi za ustanovitev manjših obrtniških obratov.

Ukrepi naj bi pomagali k enakomernejšemu izkoriščanju delovne sile skozi vse leto. Občni zbori zadržnikov bodo po novem imeli tudi več besede kot doslej.

Naročnike, ki še niso poravnali naročnine, opozarjamo, naj to store čimprej. Poravnajo jo lahko ali na upravi lista ali po poštni položnici, ki jo dobe na vsakem poštnem uradu.

Uprava

ŠPORT MED NAŠO MLADINO

Lahka zmaga Bora

Borovi odbojkarji so z lahkoto odpravili moštvo Scaiola iz Mantove, ki se je predstavilo v Trstu samo s šestimi igralci. Naši fantje niso gostom prepustili niti niza. Igrali so zgolj za trening in ta lagodnost bi jih kmalu stala drugi niz, v katerem so gostje povsem nepričakovano zaradi rastresenosti naših prišli celo do set žoge. Sele tedaj so se »plavi« spet zdržali in bliskovito zaključili niz. V tretjem, kakor že prej v prvem, pa nasprotno moštvo sploh ni moglo priti našim do živega. Pri Borovcih so spet odpovedali podajajoči, napad pa je zadovoljivo opravil svojo nalogo. Predvsem se je odlikoval Plesničar, ki je zaigral zelo pozitivno, kljub temu da je nastopil z vročino.

Končni rezultat:

Bor - Scaiola 3:0 (7, 14, 5).

Mladinke Sokola zasluženno premagale Bor

V odbojškem mladinskem prvenstvu so mlade igralkke Sokola pripravile veliko presežne. V zadnjem kolu prvega dela prvenstva se povsem nepričakovano, a upravičeno premagale šesterko Bora, ki brani naslov državnih podprvakinj. Prvi niz so z lahkoto osvojile Borovke in vse je kazalo, da bodo Nabrežinke lahek plen plen izkušnih igralke Bora. V drugem nizu pa so z isto lahkoto zmagale Sokolovke. Odločilni niz je bil zelo dramatičen in se je s skoraj namiznoteniškim rezultatom 20:18 končal v prid mladim Sokolovk.

Končni rezultat:

Sokol - Bor 2:1 (—7, 7, 18).

Za Sokol so nastopile: Škerk, Colja, Gabrovec, Petelin, Pertot, Zidarič, Giandon.

V drugi tekmi istega prvenstva so mladinke Primorca premagale Polet z gladkim 2:0 (6, 70).

Igra ni bila lepa. Trebenke so bile vsekakor bolj zanesljive, predvsem v servisih. Za Primorac igralce: Adrijana in Zmaga Cuk, Padovani, Pinessi, Ferluga, Gabrijela in Alekandra Buletta.

PORAZ »SOKOLA« V PING-PONGU

Mladi namiznoteniški igralci Sokola so nepričakovano klonili s tesnim izidom 4:5 proti tržaški ekipi Julia, Edino mladi nadarjeni Fabjan je zadovoljil. Premagal je Puppina in edini

SOVJETOM NE DIŠIJO VOJNE PUSTOLOVŠČINE NA BLIŽNJEM VZHODU

V Moskvi se mudi egiptovska vladna delegacija, ki prosi za močnejšo sovjetsko oporo v arabskem boju proti Izraelu. Predvsem bi rada, da bi Sovjetska zveza nudila Egiptu tako pomoč v orožju in v drugem, da bi Nasser lahko uresničil svoje neprestane grožnje z novo vojno. Zadnji čas je spet večkrat odklonil vsako misel na kakšno politično oziroma diplomatsko poravnavo spora.

Kot poročajo zahodni dopisniki iz Moskve, pa ta ni preveč voljna, da bi se spuščala skupaj z Egiptom v kakšne vojne pustolovščine na Bližnjem vzhodu. Bajez vztraja pri mnenju, naj zavzame Egipt bolj spravljivo stališče za rešitev spora z Izraelom, in je pripravljena dati Egiptu finančno pomoč pod tem pogojem, hkrati z obljubo, da ne bo dopustila nobene take rešitve, ki ne bi zagotovila vnaprejšnjega umika izraelskih čet z vseh zasedenih ozemelj. To pa seveda tudi ni realistično, ker to se lahko zgodi le z novo vojno in v primeru, da zmagajo v njej Arabci. Že dejstvo, da se Nasser sam ni podal na ta pogajanja v Moskvo, si razlagajo strokovnjaki za politiko Bližnjega vzhoda kot znak, da si Egipt ne obeta bogve kaj od teh pogajanj.

Sovjetska zveza pa je obljubila novo pomoč tudi Iraku, posebno v obliki »tehnične pomoči«.

odvzel net drugokategorniku Contiju, ki pa po igri ne spada več v to kategorijo.

Ukmar in predvsem Cattonar sta bila preveč prepričana v lastno zmago in sta zato igrala premalo resno. Cattonar je razen tega izgubil tudi s Pierbergerjem, ki je bil pred leti dober tretjekategornik, sedaj pa je popolnoma netreniran. Tega poraza si mladi igralci Sokola ne smejo jemati preveč k srcu. Prvenstvo je še dolgo in nič še ni izgubljenega. Z ozirom na to, da je Bor z zelo nečastnim odstopom nazadovaval v C ligo, bi svetovali Sokolu, da bi se primerno ojačil in meril na B ligo, če hočemo imeti prihodnje leto Slovenci vsaj eno ekipo v B ligi. Res tragično bi bilo, da bi prihodnje leto bili celo v B ligi brez svoje ekipe, ko bi pa ob pametni športni politiki lahko z gotovostjo imeli odlično moštvo v A ligi. Svetujem vodstvu Sokola, da povabi v svoje vrste Tomšiča in Miliča, s čigar pomočjo bi Sokolu moralo uspjeti napredovanje. Potrebno je seveda, da bi odgovorni forumi to upoštevali in nudili Sokolu prihodnje leto, ko bi bili stroški za B ligo znatno večji od letošnjih, potrebno denarno pomoč. Mesto, ki ga je v italijanskem namiznem tenisu zavzemal Bor, bi tako lahko dostojno prevzel Sokol. Ostane sicer žalostno dejstvo, da je Bor zaradi nešportnosti in divizma nekaterih svojih igralcev zdrknul tako nizko. Tudi v športu sta morala in zrelost nujen predpogoj za vsak uspeh. Na pismo Emila Boleta, ki ga je Primorski dnevnik objavil dne 4. t.m., sem s tem, upam, že odgovoril.

Cepljenje in pričkanje ne zadeva mene, kot on dobro ve, ampak je res nasprotno, da sem jaz do letošnje sezone potrpežljivo prenašal težak položaj in to častno, medtem ko je on že takoj v začetku vrgel puško v koruzo. Sodijo lahko drugi, on gotovo nima te pravice, ko je zgolj zaradi lenobe pokopal svoj namiznoteniški talent. Smešno pa se mi zdi, da se njegov brat Edi in Tavčar ne znata sama braniti in ju mora zagovarjati nekdo, ki ni niti najmanj za to poklican. Več besedi se mi ne zdi vredno izgubljati.

Popolnoma se strinjam s tem, kar je o našem namiznem terisu napisal Bojan Brezigar v Primorskem dnevniku z dne 30. nov. Brez dobre volje in žrtev ne moremo na nobenem področju upati na uspehe, še najmanj v zamejskem športu.

Edi Košuta

NA PORTUGALSKEM SO ODPRAVILI POLITIČNO POLICIJO

(nadalj. z 2. strani)

voljena stranka je zdaj »Uniao Nacional« (Nacionalna zveza).

NEVARNOST VOJAŠKE DIKTATURE

V tem Caetano tudi nima prostih rok, ker je odvisen od generalov. Ti pa so že dali razumeti, da ne bodo dovolili bistvene spremembe sedanjega reda v državi in še tem manj osamosvojitve portugalskih kolonij. To je zagrozil poveljnik glavnega stana general Venancio Deslandes v svojem proglasu na sam dan volitev v oktobru. Tako se zna tudi zgoditi, da bi nasledila osebno Salazarjevo in Caetanovo diktaturo vojaška diktatura, če bi šel Caetano predaleč v pogajanjih z opozicijo. Vojaška diktatura pa gotovo ne bi pomenila spremembe na boljše. Po drugi strani pa je nujno, da se Portugalska končno reši diktature in zaživi življenje moderne demokracije, saj je osebna diktatura danes v Evropi absurd.

Zanimivo je, da se pojavljajo podobni problemi tudi v Španiji, kjer se je Francova osebna diktatura tudi preživela in postaja že anahronistična. To Franco, ki je star že 77 let, sam čuti in zato se pripravlja, da izroči oblast kralju, ki ga je sam izbral. Ta pa bo le težko brez vojske obdržal diktatorsko obliko vladavine, kar pomeni, da se pojavlja tudi v Španiji vprašanje: ali demokracija ali vojaška diktatura pod krinko kraljevine.

O KULTURNI SODOBNOSTI

Slovensko katoliško akademsko društvo v Gorici nadaljuje z vrsto predavateljskih večerov o vprašanih sodobne kulture.

Zadnji kulturni večer je odpadel, ker je bil predavatelj, pesnik Ciril Zlobec zadržan. V četrtek zvečer pa bo predaval v mali dvorani Katoliškega doma pisatelj Pavle Zidar o »Človekovi eksistencialni perspektivi«.

„Bitka na Neretvi“

V Trstu in v Gorici so že začeli veteti velikanski film »Bitka na Neretvi«. Film je nastal po šestletnem napornem delu režiserja Veljka Bulajiča in skupine sodelavcev v jugoslovansko - italijansko - nemški soizdelavi. Eno samo filmsko podjetje bi ga ne zmoglo, ker so uporabili zanj malo manj kot štiri milijarde dinarjev. Sodelovali so svetovni filmski igralci Orson Welles, Bryner, Silva Koščina, Franco Neri, Jürgen, Bondarčuk, Krüger, poleg jugoslovanskih in tudi slovenskih prvakov. Nastopa okrog 8000 oseb, polovica teh pripadnikov jugoslovanske armade s štabom častnikov in generalov, skupine italijanskih in nemških vojakov.

Vsebina skoro tri ure dolgega filma — pa še ni ves predvajan — prikazuje 4. ofenzivo leta 1943 na Neretvi, ko so se partizani z nadčloveškimi mukami prebijali s štiri tisoč ranjenci in bolniki skozi sovražni obroč.

Poleg materialnega sodelovanja je pa pri tem filmu vsa teža na psihološkem in humanitarnem sodelovanju treh narodov, ki so si stali v zadnji vojni kot smrtni sovražniki nasproti.

F. J. 14 S M R T V POMLADI

Potem je razmišljal o materi. Ali mu je že odpustila? Vedel je, da ji je prizadel strašen udarec in da ji tudi njen ponos ne da, da bi pokazala, da mu odpušča, tudi če bi mu bila v svojem srcu pripravljena odpustiti. Vedno je bila tako ponosna, tudi do ljudi v vaši, in prav iz tega ponosa ni nikoli pozabila žalitve ali tistega, kar je smatrala za žalitev in prezir. Prav to je bilo vzrok njene osamljenosti. Četudi je bila vas oddaljena od njune kočje le nekaj lučajev, je bilo, kot da je oddaljena od nje desetine kilometrov. Če je le mogla, se je vzdržala poti v vas. Tja je šla le po najnujnejših opravkih v cerkev. Največkrat pa je poslala po opravkih njega, tudi ko je bil še prav majhen. Že takrat je čutil to nevidno steno, ki jo je zgradil materin ponižani ponos med njima in vasjo.

Ni dvomil, da sta materin užaljeni ponos in njeno uničeno poslednje upanje v življenju postavila zdaj enak in morda še višji nevidni zid med njo in njim. Težko bo podreti to nevidno steno, če jo bo sploh mogoče kdaj podreti. Vendar ga je nenadno prevzelo močno hrepenenje po materi. Globoko si je zaželel, da bi mogel spet sedeti v domači kuhinji in vonjati prijeten vonj kave, ki jo kuha mati, ter se pogovarjati z njo o vsem tistem, kar ju je zanimalo, od letine do raznih hudih stvari, ki so se dogajale po svetu.

Sklenil je, da bo naslednji dan spet poiskal Kuno in jo povprašal po materi. Morda jo je le obiskala.

Med tem razmišljanjem je ves čas podzavestno prisluškoval šumom na cesti; bal se je, da bo zdaj zdaj trdo potrkalo na vrata in da bo zaslislal besedo: »Policija!« Toda nič se ni zgodilo, le bitje ure na bližnjem zvoniku škofijske cerkve je v rednih presledkih odmevalo v noč in včasih je bilo slišati mimo-vozeč avto ali prepevanje kakšnega pijanca,

ki se je opotekal proti domu. Potem je zaspal.

Drugi dan na delu se že vedno ni mogel znebiti tiste skrite bojazni. Opoldne, ko je šel k obedu, je sicer videl od daleč Kuno, toda skrb za Kosa mu ni dala, da bi šel k njej. Sklenil je, da se bo pomenil z njo kak drug dan, in hitel proti Kosovemu stanovanju. Oddahnil si je, ko je zagledal pri mizi njegov mirni, vedri obraz, pokapan z apnom kakor vedno. Zdej je že nekaj časa delal na drugem gradbišču istega podjetja, ker je šla gradnja hiše v Košakih h koncu, in je prihajal domov vedno pred njim, ker je bilo novo gradbišče v bližini.

Pri obedu ni nihče omenil tistega, kar se je zgodilo snoči; bilo je, kakor da se sploh ni nič zgodilo. Celo Anica se je zdela mirna in kar vesela.

Kos je bil dobre volje kakor vedno in je dtažil Ciliko.

»Zakaj tako malo jeste, Nežika?«

»Kdaj si boste zapomnili, da mi je ime Cilika in ne Nežika?«

»Takšnemu nežnemu in rožnatemu dekletu ne more biti ime Cilika. Tako dekletu je lahko samo Nežika. Bogve po kakšni pomoti so vas krstili za Ciliko. Jaz na vašem mestu bi bil hud zaradi tega. Se ti ne zdi, Tine, da ji mnogo bolj pristoji ime Nežika?«

»Meni se zdi lepo tudi Cilika. Sveta Cecilija je bila tudi nežno dekletu,« je rekel Tine.

»Ti boš že vedel, ko si študiral teologijo. Toda meni se vendarle bolj dopade Nežika.«

»Kar nahruli ga, če te bo vedno dražil,« je svetovala Anica svoji pomočnici. »Zakaj pa si nisi izbral kakšne Nežike, če ti je to ime tako všeč?«

»Oh, vedno sem sanjaril o tem, a sem imel smolo, da sem se prej spotaknil ob tole mojo Ankico,« je rekel Kos in nežno objel ženo okrog vratu. Kadar je bil vesel, ji je vedno rekel Ankica

»Sicer pa slutim, da bi bil pri Nežikah propadel,« je nadaljeval. »Saj se mi zdi, da je tudi tale naša Nežika mnogo bolj zadovoljna, če jo zvečer Tine odpelje domov, kakor pa jaz. Poglejta, kako je zardela. To potrjuje, da sem uganil.«

Cilika je res močno zardela in ker je sama to čutila, ji je bilo nerodno; ko pa so se njene oči srečale s Tinetovimi, je žarela iz njih taka sinja nežnost, da bi se bil Kos kljub svojim besedam začudil, če bi bil to opazil. Toda očitno je imel vse le bolj za šalo.

Anica, ki je bila taktna in je začutila dekletovo zadrego, je hitro obrnila pogovor drugam in rešila Ciliko nadaljnega Rudijevega draženja. Njej Cilikin pogled ni bil ušel.

Zvečer pa se je Kos zares branil spet prevzeti svojo kavalirsko službo, da odpelje Ciliko na kolesu domov, in tako jo je moral spet odpeljati Tine. Med vožnjo sta se veselo pogovarjala, ker je bilo obema nekam lahko pri srcu, da se ni zgodilo Kosu nič hudega. Vendar pa o tem nista govorila. Tokrat je Tine sprejel povabilo na kozarec vina in spoznal Cilikine starše in brata, ki je bil mlajši od nje in je hodil v peti razred gimnazije. Sedel je v kotu za mizo, bil zatopljen v neko knjigo in se ni udeležil pogovora. Tine se je začudil, ko je vrgel pogled na stran, ki jo je oni ravno bral, in spoznal, da bere »Brate Karamazove«. Takoj je začutil simpatijo do fanta. (dalje)

Krščanska (slovenska) kulturna zveza na Koroškem je priredila v nedeljo, 30. novembra v veliki dvorani Glasbenega doma v Celovcu slavnostno prireditev na čast slovanskima blagovestnikoma svetima Cirilu in Metodu. Prireditev je lepo uspela.